

Hristofor Kolumb osmanly jansyzymy?

Category: Kitapcy, Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Hristofor Kolumb osmanly jansyzymy? HRISTOFOR KOLUMB OSMANLY JANSYZYMY?

Amerikany açan Hristofor Kolumb Osmanly döwletiniň garamagyndaky Hios adasynda doglan we soňra Genuýa korollygynyň tabynlygyna geçen deňizçidir.

Ol birnäçe gezek Stambulda bolup, osmanly deňizçileriniň kitaplaryndan dünýäniň şar şekillidigini, günbatara tarap gidiliberse ýene başky ugran ýeriňe gelinjegini öwrendi. Iň

esasysy bolsa, Amerika syýahat etmezinden 30 ýyl öň Gündogar Amerikanyň kenarlaryndaky Antil adalaryna çenli giden osmanly-türkmen deňizçisi Piri Reýisiň kartalaryny ele salmagydy. Piri Reýis kartalarynda Günbatar Afrikanyň kenarlaryndan açyk deňze çykanlarynda gazaply deňiz gaý-tupanyna duçar bolup, birnäçe günläp gidendiklerini we arap deňizçileriniň Antiliýa diýip atlandyran adalaryna ýetendiklerini, ol ýeriň örän baýdygyny we adamlarynyň ösen medeni durmuşda ýaşaýandygyny ýazypdyr. Bulary okan Kolumb ol ýeriň Hindistana degişli adalardygyny çak edýär. Şol wagt "eli agzynda galan" we "agzy iki egnine ýetse, öz iki egnini iýjek" aç ýewropalylar aňsat ýol bilen baýamak üçin uçursyz baýlygy bilen tanalan Hindistana gidesleri we ol ýeriň baýlyklaryna eýe bolaslary gelýärdi. Ýöne bu pikir edişiň ýaly aňsat däldi. Sebäbi aralykda Osmanly döwleti bardy we onuň üstünden geçip Hindistana aşmak mümkin däldi.

Ynha, Hristofor Kolumb öwrenen ähli maglumatlaryny Genuýanyň korolyna gürrüň berende, oňa hiç kim ynanmandyr. Kolumb bolsa Ispaniýa gidip, koroldan kömek isläp, eger özüne üç sany gämi berse, günbatar ýoluny yzarlap Hindistana aşyp biljekdigi we ol ýeriň baýlyklaryndan oňa-da getirjekdigi barada äht etdi. Ispaniýanyň koroly Ferdinand haýyş edilen üç gämini 87 deňizçi bilen bile Kolumba berdi. Ýöne oňa o diýen ynanmadygy üçin öz ynamdar adamlaryndan Žuan de la Kosany onuň ýanyna goşupdyr. Has soňra bu täze yklyma ady dakyljak Amerigo Wespuççi hem olaryň arasyndady. Olar birinji syýahatynda duş gelen adalaryna San-Salwador diýip at dakdylar. Ýöne olar bu ýerleri Gündogar Aziýadyr öýdýärdiler we Kuba adasyna gelenlerinde, Kubany Ýaponiýadyr öýdüp, ispan dilinde Ýaponiýa diýmekligi aňladýan Jubana ("Khubana" diýip okalýar) diýip atlandyryşlar.

Syýahatçylar birinji syýahatyň dowamynda hiç hili baýlyk gazanyp bilmän, yzlaryna dolandylar. Kolumb bu syýahatynda toplan maglumatlaryny Stambula ýetiripdir. Ikinji syýahata has köp adam dahylly edilýär. Bu ýörişe 17 gämi we 1.700 adam gatnaşypdyr. Kubanyň kenarlaryna we golaý adalaryna barylýar. Ýöne bu gezegem tama edilşi ýaly bolup çykmaýar we hökümdara wada berilen baýlyklara duş gelinmeýär. Aslynda, olaryň baran ýerinde baýlykdan kän zat yokdy, ýöne Kolumb ýaragsyz ýaşaýjylara hüjüm etmegi gadagan edipdi. Netijede ispan garakçylarynyň açgözlügi gursagynda gatap galypdy.

Has köp baýlyk tapmak maksady bilen gurnalan üçünji ýörişdenem netije çykmandyr. Kolumb ýerli ýaşaýjylara zorluk ulanmak, olary talamak we öldürmek islän ispan garakçylaryna ýol bermändir. Şonuň üçin Kolumbyň özüni alyp baryşyndan şübhelenip we Osmanly döwletiniň hasabyna jansyzlyk etmekde aýyplanyp ispan korolynyň bu gezekki wekili Bobadillo tarapyndan tussag edilipdir. Onuň ähli emlägi we kartalary elinden alynýar. Kolumb bu gezegem Amerikanyň kenarlarynyň kartasyny we başga-da gymmatly maglumatlary Stambula ugradyp yetişipdi. Hut Piri Reýis özüniň dünýä meşhur kartasyny Kolumbyň ugradan maglumatlaryna esaslanyp düzüpdi.

Hristofor Kolumb Ispaniýa gaýdyp gelende Osmanlylaryň hasabyna jansyzlyk etmekde aýyplanyp, Sewilladaky Las Kuewas manastyryna sürgün edilýär. Ol öz garyndaşyna ýazan hatynda: "Şeýlekin kyn ýagdaýa düşdüm welin, iň nadan adamlaram maňa sögünenlerini, meni kemsidenlerini özlerine dereje bilýär. Hindistany (Amerika yklymyňy göz öňüne tutýar) ele geçirip Osmanlylara tabşyran bolsam, olardan ummasyz sylag-serpaý alardym. Her näme-de bolsa, bu dünýäde şular ýaly adalatsyzlygy oňlamajak adamlaryň bardygyna tüýs ýürekden ynanyryn" diýip ýazypdyr.

Umyt edilşi ýaly, az wagt geçensoň kimdir biriniň tagallasy bilen ol erkinlige çykýar. Ahmal, Kolumbdan gymmatly maglumatlary alan Osmanly deňizçileri ony boşatmak üçin tagalla edendirler...

Internet maglumatlary esasynda taýýarlandy.

@ Kitapçylar. Taryhy makalalar